

Universiteit voor het
Maatschappelijk Belang

JAARVERSLAG 2017

De Universiteit voor het Maatschappelijk Belang wil de verbinding leggen tussen de vele burgers, verenigingen en instellingen die actief werken rond sociale en ecologische thema's. Ze wil mensen en organisaties ervan overtuigen dat we een gemeenschappelijke zaak dienen, en dat we onze krachten moeten bundelen in een globale actie, een brede vernieuwingsbeweging.

De wortels van de UMB zijn bijna 20 jaar oud, maar de organisatie is onder haar huidige benaming actief sinds september 2013. Toen verleende de Universiteit Hasselt haar onderdak in de Oude Gevangenis van Hasselt. Hogeschool PXL en Provincie Limburg waren de partners van het eerste uur. In de loop van het jaar 2016 heeft de UMB zich verzelfstandigd als vzw en een ontmoetingsruimte uitgebouwd boven de lokalen van Vormingplus in de Cellebroedersstraat 13-15 van Hasselt. De werking wordt gefinancierd vanuit Universiteit Hasselt, Stad Hasselt, Stad Genk en Provincie Limburg.

I. Doelstellingen Universiteit voor het Maatschappelijk Belang (UMB)

De basisdoelstelling van de UMB, dat is burgers activeren tot maatschappelijke participatie om samen te bouwen aan een leefbare wereld, een rechtvaardige samenleving, een duurzame aarde. In eerste instantie moeten we hen daartoe de mogelijkheden geven. Sinds enkele decennia spreekt men van empowerment, tegenwoordig valt in navolging van Amartya Sen en Martha Nussbaum geregeld de term "capability approach". In een tweede stap kunnen we ernaar streven om al deze deeldynamieken te bundelen in een beweging voor maatschappelijke verandering. We zouden kunnen spreken van reticulaire opbouw en activering. Voor beide processen ontwikkelt de UMB de volgende hefboomfuncties:

a) Denktank

De UMB wil een denktank zijn met een universeel, globaal, onbevangen, multidisciplinair en grensoverstijgend karakter. In haar maatschappelijke analyses brengt ze de nodige alertheid op voor de zichtbare, maar ook voor de latente behoeften (zingeving, levensverdieping, spiritualiteit, ...).

Zowel academici als kritische burgers die op het veld actief zijn worden uitgenodigd om mee te denken.

b) Spreekbuis / externe communicatie

De ideeën, standpunten, meningen, ... van de ecologische en sociale bewegingen kunnen binnen de UMB verwoord worden en daarna uitgedragen via de pers, nieuwe sociale media en alle andere kanalen. Speciale aandacht moet gaan naar het geven van een stem aan de stemlozen.

Daarnaast kunnen vanuit de UMB of in opdracht van de UMB artikels en andere publicaties geschreven worden.

- c) Motorfunctie
De UMB organiseert zelf allerlei complementaire activiteiten om maatschappelijke processen op het terrein te initiëren, gaande van gespreksavonden, debatten, petities, open brieven tot overleg met het beleid of signaalacties. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar samenwerking.
- d) Ondersteuningsfunctie
De Universiteit voor het Maatschappelijk Belang wil nieuwe en vernieuwende initiatieven levensvatbaar maken door allerlei verscheiden actoren in connectie te brengen, synergieën uit te bouwen, of adviezen te geven.
- e) Kruispuntfunctie
Door het brede netwerk aan contacten kan ze mensen met elkaar in contact brengen, bestaande werkingen helpen uitbouwen, acties voorzien van informatie en informatie omzetten in actie.
- f) Vernetting
Mensen doorverbinden naar elkaar moet tenslotte uitmonden in een stabiel verbindingsnetwerk, voorbij versnippering en verkokering. Vanuit een breed web met vele levendige relaties en intense samenwerkingspatronen kan een slagvaardige vernieuwingsbeweging alle kansen krijgen.

II. Kernthema's

Volgende kernthema's staan centraal in de werking:

armoedebestrijding
ontwikkelingssamenwerking
vrede en mensenrechten
milieu en klimaat
sociale cohesie
samenwerking tussen levensbeschouwingen.

III. Operationalisering

Om de doelstellingen te realiseren werd volgende structuur uitgetekend:

- 1) raad van bestuur en algemene vergadering
Eind 2016 werd er vanuit de toenmalige stuurgroep een vzw opgericht. De statuten verschenen op 6 december dat jaar in het Belgisch Staatsblad.
Zijn lid van de vzw:
Johny Wijnants, voorzitter
Lizette Stiers, secretaris
Jan Reyskens, penningmeester
samen RvB
Jacques Van Ham
Vik Van Nuffel
samen stemgerechtigde leden van de AV
Felix Bergers, coördinator (deeltijds vrijgestelde), niet stemgerechtigd
- 2) stuurgroep
De stuurgroep bestond op 31/12/2017 uit 13 vertegenwoordigers uit het werkveld. Ze werd samengesteld met aandacht voor een evenwichtige representatie van alle kernthema's, en ook voor een balans tussen grotere ngo's en kleinere basisgroepen. De stuurgroep komt maandelijks samen, zodat de leden met elkaar vertrouwd geraken en team vormen. Op deze manier kan ze aan de werking van de UMB "vaste sturing" geven. De Raad van Bestuur en de leden van de vzw maken deel uit van de stuurgroep. De andere leden zijn: Claudia Bettens, Steven Beyen, Els Ferson, Bahattin Koçak, Stefan Roumen, Jos Snijkers en Dirk Vandewal.

- 3) overlegraad
De overlegraad staat open voor alle geïnteresseerden. Langs deze weg wil de UMB in verbinding blijven met de talrijke en veelkleurige initiatieven, en ook met allerlei organisaties en bewegingen die niet in de stuurgroep vertegenwoordigd zijn. Zo vinden heel wat nieuwe ideeën hun weg naar de UMB, en wordt het samenwerkingsnetwerk versterkt. De overlegraad komt twee keer per jaar samen.
- 4) werkgroepen
Vrijwilligers spelen een centrale rol in het vernieuwingsproces. Zij komen vaak samen in werkgroepen, die soms een tijdelijk karakter hebben om een activiteit voor te bereiden of om in te spelen op de actualiteit. Een zevental werkgroepen heeft een permanent karakter aangenomen. Zij worden hieronder behandeld.
- 5) ontmoetingslokaal (fysieke ontmoetingsruimte)
Belangrijk is over een laagdrempelige ontmoetingsruimte te beschikken waar mensen face to face kunnen samengebracht worden. Op de derde verdieping van de Cellebroedersstraat 13-15 in Hasselt, boven Vormingplus Limburg, hebben we een ontmoetingslokaal uitgebouwd met een kleine vergadertafel voor een 8-tal mensen. Voor grotere vergaderingen kunnen we terecht in de vergaderzalen van Vormingplus. Voor publieksactiviteiten trekken we naar o.a. de Oude Gevangenis (UHasselt), naar de Hogeschool PXL of naar zaal De Blauwe Bassin van het Volkstehuis.
- 6) sociale kalender (virtuele ontmoetingsruimte)
De sociale kalender wil allerlei maatschappijvernieuwende initiatieven samenbrengen in één overzichtelijke agenda –voordrachten en evenementen die bijdragen tot een leefbaarder wereld vanuit ecologische, sociale, spirituele, artistieke of interculturele hoek. Alle verenigingen uit het netwerk kunnen hun activiteiten laten opnemen zolang ze raakpunten hebben met de kernthema's. De agenda is bereikbaar via www.socialekalender.be.
- 7) De digitale communicatie van de UMB is nog in volle opbouw. In juni 2016 werd de nieuwe website geopend (www.umb-limburg.be). Enige tijd later ging de facebookpagina van start. We zullen verder bestuderen hoe we online kunnen communiceren en dialogeren met mensen uit het netwerk en met anderen die met gelijkaardige initiatieven bezig zijn. Persoonlijke ontmoetingen blijven wel centraal staan.
- 8) samenwerking met scholen en overheden
 - via ons aanbod van lezingen kunnen we het intellectuele debat bij de studenten aanwakkeren, een nieuwe generatie kritische intelligentsia kweken.
 - via onze contacten kunnen we studenten vrijwilligerswerk en stageplaatsen bij verenigingen aanbieden.
 - via verschillende provinciale diensten, gemeentebesturen en de studiediensten van PXL en UHasselt kunnen we vlotter aan dossieropbouw werken, de resultaten in elkaar integreren en ze implementeren in beleid.

IV. Activiteiten

Vormingsactiviteiten worden onder verschillende vormen aangeboden (voordrachten, gespreksavonden, panelgesprekken, workshops,...). Een kunsthappening is in voorbereiding. Geregeld vertrekken de activiteiten vanuit een werkgroep met mensen vanuit het werkveld. Op andere momenten gaat het initiatief uit van een partner uit het netwerk, en zet de UMB zich ervoor in om andere partners mee te betrekken. Op deze manier wordt de vernetting ontwikkeld en de verkokering tegengegaan. Open deuren en vensters moeten het hokjesdenken tegengaan en de solidariteit tussen de verenigingen verhogen.

V. Werkgroepen

1. Werkgroep Vorming

Al van in 1998 organiseert Het Genootschap De Volle Maan vier of vijf keer per jaar een gespreksavond met sprekers uit de nieuwe sociale bewegingen, het middenveld, de academische wereld of de politiek. De invalshoek is altijd maatschappelijke vernieuwing. Deze gespreksavonden zijn ook echte ontmoetingsavonden, waarbij de bezoekers elkaar leren kennen en zo weven aan een netwerk. Sinds september 2013 is de werking van Het Genootschap geïntegreerd in de Universiteit voor het Maatschappelijk Belang, als Werkgroep Vorming.

2. Werkgroep Kwaliteitsvolle Media

Hoe kunnen wij als kritische burgers en verontruste nieuwsconsumenten onze stem versterken? Hoe kunnen we in een positieve wisselwerking treden met journalisten, reporters en redacteurs? Het zijn geen evidente vragen in een tijd waarin de pers in de greep raakt van de mechanismen van de vrije markt, en ertoe verleid wordt om te schrijven wat verkocht wordt. Nochtans vinden we in het schrijversgilde heel wat geëngageerde zielen die dit evenzeer betreuren als wijzelf. Ze ervaren vaak dezelfde gevoelens als de kleine opstandige man of vrouw aan de basis. Spreekt het dan niet vanzelf dat we de dialoog aangaan en samen wegen van verandering zoeken?

Om dit proces verder te onderzoeken en op gang te zetten, kwam deze werkgroep van de Universiteit voor het Maatschappelijk Belang een drietal keer per jaar samen. In 2017 werd er niet formeel vergaderd.

3. Werkgroep voor een Leefbare Economie

In deze werkgroep worden verschillende modellen van nieuw economisch denken besproken en vergeleken. Sociale rechtvaardigheid en ecologische duurzaamheid staan altijd centraal.

In 2015 werden 157 Limburgse initiatieven in de circulaire en deeleconomie, de biologische landbouw of de duurzame ambachtelijke productie geïnventariseerd. In Het werkjaar 2017-2018 organiseerden we een cyclus van vier gespreksavonden rond duurzame ontwikkeling. Die sloot deels aan bij het Festival RETOUR, de provinciale week van de duurzame economie.

De hoofdbekommernis van deze werkgroep ligt in het vernetten van de vele basisinitiatieven, het clusteren van vele kleine en lokale verhalen in een groot verhaal van macro-economische verandering.

4. Werkgroep voor Samenwerking tussen Levensbeschouwingen

Dit thema is momenteel snel aan gewicht aan het winnen, in samenhang met de maatschappelijke ontwikkelingen. Er is ook veel vraag naar vanuit de gemeentebesturen, in de eerste plaats dat van Hasselt. We nemen dit engagement met veel overtuiging op, omdat we samen hoogdringend moeten opboksen tegen existentiële onverschilligheid en voor spiritueel opbouwwerk.

Omdat interreligieuze en interlevensbeschouwelijke dialoog wat vrijblijvend begon te klinken, spreken we tegenwoordig van **samenwerking** tussen levensbeschouwingen. We willen de mensen van de verschillende religies en gezindten samenbrengen in een actief en gezamenlijk engagement.

Zo neemt de UMB, in samenwerking met het Hasseltse stadsbestuur en de lokale gemeenschap van de Baha'i, de organisatie op zich van de Wereldgebedsdag Op de eerste vrijdagavond van maart luisteren 10 religies en levensbeschouwingen naar elkaanders teksten over een thema dat jaarlijks wisselt.

Op dezelfde manier is de UMB mee de trekker geworden van de Open Gebedshuizendag, die elk jaar op de eerste zondag van mei wordt georganiseerd. Sinds dit jaar werken we wijkgericht, met een geleide wandeling langsheen de plaatselijke gebedshuizen (in 2017 de wijk Banneux). We sluiten die dag af met een uur stiltemeditatie voor alle religies en wereldbeschouwingen samen.

Een derde werking draagt de naam Werkgroep Interreligieuze en Interlevensbeschouwerlijke Dialoog Limburg (WIDL). Hiermee komen we een viertal keren per jaar samen om elkaanders verhaal te beluisteren. Af en toe organiseren we een gespreksavond voor het grote publiek.

Tenslotte zijn we enkele keren met een grote en diverse groep samengekomen om vorm te geven aan het "Trefcentrum voor Levensbeschouwingen". Dit kadert in een herbestemmingsplan voor 5 kerken in Hasselt. We wilden ons initiatief gestalte geven in de Kerk van het Heilig Kruis in Runkst, in samenwerking met prof. Roel De Ridder van de UHasselt, die in opdracht van de stad en het bisdom een herbestemmingsnota uitwerkte. Maar door een nieuwe evolutie gaat deze kerk in gebruik blijven als parochiekerk, zodat we naar een andere locatie moeten uitkijken.

Op 2 mei zette de UMB een dialoogtafel op met 6 levensbeschouwingen, in samenwerking met de Hogeschool PXL. Zo wil de UMB de gevoeligheid voor dit thema bij de studenten verhogen. Het sloot ook mooi aan bij een ander engagement in samenwerking met deze hogeschool: elk jaar in april, tijdens “PXL breekt uit”, wordt de UMB gevraagd om een filosofisch café op te zetten met de eerstejaarsstudenten Social Work.

Voorts maakt de UMB deel uit van het Stedelijk Interlevensbeschouwelijk Netwerk van Hasselt en werkt ze samen met Orbit vzw.

5. Werkgroep Arabisch

Een groepje van een vijftal mensen komt maandelijks samen om zich op een ontspannen en onderhoudende manier in die taal te verdiepen. Zijzelf spreken van sessies, want de nadruk ligt op vaardigheden om woordenboeken te raadplegen, het Arabische toetsenbord te gebruiken,... De bedoeling is om zich verder te bekwamen in de Arabische taal, maar ook om wat achtergrondkennis op te doen, de evolutie in de Arabische wereld te leren verstaan en contacten te leggen met Arabisch sprekende mensen.

6. Werkgroep Diversiteit

Onze mijnstreek dankt haar specifieke karakter voor een groot deel aan de arbeidsmigratie. Ondertussen zijn de migratiestromen veel diverser geworden, met heel wat nieuwe culturele elementen. Dit brengt ook nieuwe beleidsvraagstukken met zich mee, en bovenal een andere invulling van ons actief burgerschap. Daarom werd in 2014 een Werkgroep Superdiversiteit in het leven geroepen vanuit drie organisaties: het voormalige PRIC (nu Agentschap voor Integratie en Inburgering), Vormingplus Limburg en de UMB. De werkgroep kwam in 2017 niet meer samen. In het verlengde ervan reisde er in 2017 wel een portrettentoonstelling door de provincie, met als fotograaf Chretien Paesen en begeleidster Ellen Frissaer.

2017 was ook het jaar van de eerste vier “diversiteitstafels”, onder impuls van ons stuurgroep lid Stefan Roumen. Zij legde de klemtoon op de band tussen diversiteit en maatschappelijke uitsluiting. Op de vijfde diversiteitstafel, in februari 2018, zal ze de oprichting van een armenvakbond bespreken.

De UMB is tenslotte ook actief lid van de Limburgse Integratieraad.

7. Werkgroep De Hartelijke Limburger

De Limburgers hebben de naam van warm, gezellig en verdraagzaam te zijn. Maar bestaan er cijfers die dit stereotype kunnen funderen? Uit een studie van Jozef De Witte blijkt wel dat er significant minder haatmisdrijven worden gerapporteerd vanuit Limburg, en de cijfers van UNIA uit 2016 bevestigen dit. Maar er kunnen ook factoren meespelen waardoor er in Limburg minder snel wordt overgegaan tot een formele klacht.

Hoe dan ook, de Limburgers hebben hun imago mee. Dit is een mooi vertrekpunt. En door het goede te bevestigen, kunnen we het tot leven brengen. O.a. in het onderwijs kennen we het Pygmalioneffect, de kracht hiervan is onomstotelijk aangetoond. Wij gaan het als invalshoek gebruiken om ons kernthema ‘sociale cohesie’ tot leven te brengen.

We kunnen ons laten inspireren door de al bestaande complimentendag. Maar we zouden verder moeten gaan, een krachtiger signaal geven, vanuit een netwerk van organisaties. En een maatschappijkritische noot moet ook kunnen, door ons strijdbaar op te stellen tegen vormen van harteloosheid.

Symbolen kunnen krachtig zijn. We kunnen het symbool van de Limburgse vlaai of (letterlijk gebakken) harten van peperkoek integreren in ons verhaal. Op termijn kunnen we ook denken aan een standbeeld van de Hartelijke Limburger op een plein. Hier zouden we regelmatig terugkerende evenementen laten plaatsvinden.

In ieder geval moeten we het aspect Limburger Wereldburger ook een plaats geven: internationale solidariteit, mondiaal bewustzijn. En daarnaast moeten we het inclusieve karakter benadrukken: migranten, holebi's, mensen op de vlucht,... iedereen moet zich hartelijk welkom voelen in de Limburgse gemeenschap. Verbondenheid ontwikkelen tussen alle bewoners, dat is zelfs de kern van de zaak. De hartelijke uitstraling moet een interreligieus, ecologisch en sociaal karakter dragen. En we kunnen heel wat leren van culturen in het buitenland. Binnen de Vlaamse context mogen we dan wel als hartelijk bekend staan, als we ons vergelijken met culturen uit Afrika, de Caraïben,... dan herwinnen we onze bescheidenheid.

Deze nieuwe werkgroep kwam in het jaar 2017 twee keer samen, en werkt nu aan een Feest van de Limburgse Hartelijkheid, in samenwerking met de multiculturele kunstorganisatie Perspectief vzw. Het zal een amalgaam worden van tentoonstellingen van “warme kunst”, deels ook kunst uit recyclagemateriaal,

met street art, met een workshop van participatieve kunst, een optreden van een solidariteitskoor, allerlei toespraken en een democratisch multicultureel buffet. Het zal geïntegreerd worden in een dubbele lustrumviering op 29 september 2018: 5 jaar Universiteit voor het Maatschappelijk Belang en 20 jaar Genootschap De Volle Maan.

VI. Kraamkamer voor nieuwe verenigingen

Verandering ontstaat voor een deel vanuit het opborrelen van nieuwe ideeën. En de UMB wil faciliteiten aanbieden dat zich hierrond mensen verenigen. Op sommige momenten slaat de vonk op zo'n manier over tussen de vrijwilligers binnen de UMB dat er een nieuw project op de wereld wordt gezet dat uitgroeit tot een aparte vereniging. Greenpeace Limburg en Hart boven Hart Limburg ontstonden zo in 2014 in de schoot van de UMB. Mensen van de UMB zijn nu nog actief in en begaan met deze werkingen.

Eind 2017 werden de eerste voorbereidingen getroffen om een nieuw initiatief te laten ontstaan, een werkgroep om de Lakota-indianen van het reservaat Pine Ridge te ondersteunen. Begin 2018 zal deze werkgroep voor het eerst officieel samenkomen.

Zoals eerder gezegd wordt het idee en de opstart van een armenvakbond ook vanuit de UMB-stuurgroep gevoed en op de eerstvolgende diversiteitstafel concreet bestudeerd.

VII. Communicatie en bereikbaarheid

In dit jaarverslag komen we regelmatig terug op het belang van dialoog, samenwerking en vernetting. Het ligt dus voor de hand dat we ons regelmatig buigen over onze externe communicatie. We denken hierbij uiteraard niet alleen aan het uitdragen van inhoudelijke boodschappen. Misschien integendeel: in voeling blijven met een breed intersectoraal werkveld is een voorwaarde om te komen tot rijke, genuanceerde en breed gedragen standpunten.

Voor een deel hangt dit samen met de verhoging van onze naambekendheid: het is juist omdat mensen in het werkveld onze organisatie en haar werking leren kennen, dat ze partner in de actie worden. Verschillende sporen werden op een rij gezet:

- a) verspreiden van flyers, folders en affiches via netwerk
- b) opzetten van een nieuwe website en facebookpagina
- c) up-to-date houden van de sociale kalender: de sociale kalender zorgde in 2016 voor de bekendmaking van ruim 250 activiteiten en hij werd ruim 8.000 keer geraadpleegd.
- d) Het aantal contactnames via mails bedraagt momenteel ongeveer 1.000 per maand. Typisch zijn de vragen naar contactgegevens van andere mensen in het werkveld. Dit past precies binnen het concept vernetting.
- e) pers: via nieuwsjagers, lezersbrieven, interviews...
- f) aanwezigheid tussen de mensen, deelname aan activiteiten van anderen

De permanenties in het ontmoetingslokaal werken zeker drempelverlagend. Iedereen mag vrij komen binnenspringen om een koffietje te drinken, al dan niet met een suggestie of een plan. De permanenties in de ontmoetingsruimte lenen zich ook ertoe om mensen met elkaar in contact te brengen, om verschillende initiatieven aan elkaar te linken.

Bijlage – een greep uit de activiteiten (als tijdbalk)

- 10/1: gespreksavond Hans Achterhuis
- 11/1: overleg Energyville duurzame energie
- 6/2: gespreksavond met Jan Blommaert
- 3/3: Wereldgebedsdag
- 13/3: mede-organisatie inspiratiedag wonen
- 21/3: persconferentie Langerlo samen met Greenpeace Limburg
- 28/3: gespreksavond met Wim Dries
- 11/4: bijeenkomst nota herbestemming kerken
- 18/4: boekvoorstelling Bleri Lleshi
- 26/4: filosofisch café PXL breekt uit
- 29/4: actie tegen kernenergie i.s.m. Greenpeace

2/5: dialoogtafel met 6 levensbeschouwingen
4/5: gespreksavond Stijn Oosterlynck i.s.m. Hart boven Hard Hasselt
7/5: stiltemeditatie Open Gebedshuizendag
11/5: start stuurgroep Ieders Stem Telt (RIMO)
(armoedeproblematiek als verkiezingsthema)
13/6: bespreken milieubeleidsplan As
15/6: actie Rescoop voor windmolen vanuit burgercoöperatie in Genk
25/6: mensenketting tegen Tihange
26/8: activiteit voor gezinnen op de vlucht (speeltuin Bokrijk)
20/9: overleg rond thema 'basisinkomen'
30/9: interview door student SKW Geel over UMB
14/10: actie mobiliteit Hasselt i.s.m. Greenpeace
16/10: gespreksavond Jef Peeters
18/10: energiecafé
19/10: overlegvergadering 50 jaar mei '68
25/10: bezoek aan sociale kruidenier Arbeidskansen
6/11: gespreksavond Rob Buurman over plasticverontreiniging
10/11: voorstelling alternatieve munt LimbU
11/11: vredeswake aan standbeeld Onbekende Oorlogsvrouw
16/11: start Werkgroep Limburgse Hartelijkheid
30/11: Stedelijk Overleg Kinderarmoede Hasselt
8/12: provinciale Speaker's Corner over Ruimtelijke Ordening
12/12: Commissie Cultuur en Erfgoed: overstap naar Cultuurnet Limburg
15/12: Inspiratiedag Talent met A.I.I en Limburgse Integratieraad
16/12: geefplein Hasselt